

Bůh - údajné vlastnosti / Boží vlastnosti (údajné)

V důsledku nekritického vymýšlení tzv. vlastností božích se zejména po staletí mluvilo o tzv. všemohoucnosti. A tak se vlastně zcela vyprázdnily některé prvky hebrejské tradice, která mluvila třeba o stvoření světa a všech tvorů v něm v sedmi dnech (a tedy nikoli najednou, jedním stvořitelským činem). Já v této myšlence vidím první záblesk vývojového myšlení (nejdříve tu musí být odděleny vody od souše, pak teprve jsou stvořeny rostliny, až pak býložravci; o lvu jako masožravci se mluví až velmi pozdě). Slavná věta Linnéova, ještě dlouho po něm opakovaná, že druhů je tolik, kolik jich bylo na počátku stvořeno „nekonečnou bytostí“ (infinitem ens, tedy spíš nekonečným jsoucnem) znamenala opuštění biblického (židovského) odkazu a podlehnutí „metafyzice“. Jenže dnes už s tím je konec. Dnes si každý křesťan (a nejen on) musí klást otázku, proč nekonečná a všemohoucí bytost, tedy Stvořitel, zvolil tak dlouhou a strastiplnou cestu tak pozvolného, miliardy let trvajícího vývoje. Že by to bylo jen ze stvořitelské svévole? Rozhodně ne. Dnes na to můžeme odpovědět pouze tak, že to zřejmě jinak nešlo – a nejde, i kdyby se to mělo někde jinde a někdy jindy (a třeba i jinak, lépe) zopakovat. Stvoření druhů si už nemůžeme představovat jako nějaké vytahování různých „vzorků“ z nějakého kouzelného stvořitelského klobouku, ale musíme přihlídnout k nezbytným časovým dimenzím, k těm obrovským miliardám let evoluce, a to nejenom evoluce živých bytostí, ale dokonce i evoluce tvorby hvězd (hvězdokup, galaxií, kup galaxií atd.) a jejich výbuchů, při nichž dochází k tvorbě těžších a těžších atomů, bez nichž by se později život nemohl obejít. A ovšem také by se neobešel bez té rozmanitosti vznikaní a vývoje planet a planetárních systémů, z nichž se jen některé (a nemnohé) posléze prokáží jako více či méně vhodné pro rozvoj organismů. Když poznáváme vývoj živých bytostí, vývoj hvězd a planet a vývoj celého Vesmíru, poznáváme tím aspoň některé z „vlastností božích“; staré představy musíme odložit a dokonce odhodit (což zajisté neznamená odložit a odhodit skutečnou historii – vždyť to je přece naše historie!), ale musíme se pokoušet o co nejlepší smysluplný výklad toho, co vidíme, zjišťujeme, poznáváme a co musíme nadále zkoumat. Jen si nesmíme myslet, že už to všechno dobře známe, že už teď tomu všemu dobře rozumíme a že se můžeme s opovržením odvracet od rozvoje lidského myšlení a poznávání. Musíme se pokoušet rozumět vlastní minulosti (a tedy i svým starším i nedávným omylům), ale nesmíme klást meze a překážky dalším krokům v poznávání a promýšlení poznatého (a také dějin poznávání).

(Písek, 141102-1.)